

Türkiye’de Kalkınma Ajansları: MARKA Örneği İncelemesi*

Development Agencies in Turkey: MARKA Case Study

Bahadır Han ELSEVEN[†] , Çetin YOLDAŞ[‡]

Geliş Tarihi: 29.03.2019 ✿ Kabul Tarihi: 20.04.2019 ✿ Yayın Tarihi: 01.07.2019

Özet

Sanayi Devrimi’nin etkileri, küreselleşme politikalarıyla birlikte iktisadi karakterlerin çeşitliliğinde ve yapısında büyük farklılıklar meydana getirmiştir. Ülkeler değişen yenedünya düzeni içerisinde rekabet gücü oluşturabilecekleri farklı ekonomi politikalarıyla, yatırımların ve yatırımcıların dikkatlerini üzerlerine çekmek zorundadır. Globalleşen dünya düzeninde kalkınma stratejileri belirlenirken geçmişte kalan merkezi kalkınma politikaları önemini yitirmiş ve yerini bölgesel temelli kalkınma politikalarına bırakmıştır. Bölge esaslı kalkınma politikaları uygulama düşüncesi için yeni ekonomik aktörlere ihtiyaç vardır. Söz konusu olan ekonomik aktörleri bölgesel yapılanmalar ve hatta bölgesel yapılanma içerisinde Kalkınma Ajansları (KA) oluşturmaktadır. Ajansların temel sorumlulukları, bölgesel kalkınmada yol gösterici olma ve bölge ekonomisine canlılık katmalarıdır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’deki kalkınma ajanslarının gelişimi hakkında bilgi vererek, 26 kalkınma ajansından biri olan MARKA’yı tanıtmak ve bölge kalkınmasına olan etkilerini incelemektir. Çalışmada öncelikle Dünya’daki kalkınma ajansı uygulamaları ile ilgili kısa bilgiler verilecektir. Daha sonra Bolu, Düzce, Sakarya, Kocaeli ve Yalova illerini kapsayan MARKA’nın, TR42 bölgesinde 2010-2017 yılları arasında yapmış olduğu destekleme faaliyetleri betimsel analiz yöntemleri kullanılarak incelenecektir

Anahtar Kelimeler: Kalkınma Ajansları, Bölgesel Kalkınma, Doğu Marmara Kalkınma Ajansı

Abstract

The effects of the Industrial Revolution, along with the policies of globalization, have caused great differences in the diversity and structure of economic characters. Countries have to draw the attention of investors and investors with different economic policies in which they can create competitive power within the changing new world order. While the development strategies in the globalized world order have been determined, the central development policies of the past have lost their importance and replaced with regional based development policies. New economic actors are needed for the idea of implementing regional development policies. The economic actors involved are regional structures and even the Regional Agencies (RA). The main responsibilities of the agencies are guiding regional development and bringing vitality to the regional economy. The aim of this study was briefed on the progress of development

* Bu makale; Doç Dr. Ahmet GÜLMEZ danışmanlığında Bahadır Han ELSEVEN tarafından hazırlanan ‘‘ Bölgesel Kalkınmada Kalkınma Ajanslarının Rolü: MARKA Örneği’’ isimli yüksek lisans tezinin kavramsal çerçevesinden elde edilmiştir.

[†] Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, İktisat Bölümü, Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, bbhdr.hn@hotmail.com

[‡] Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, yoldas_cetin@hotmail.com

agencies in Turkey, it is one of 26 development agencies to promote the MARKA and to examine the effects of development. In the study, firstly, brief information about the development agency applications in the world will be given. Afterwards, the support activities of MARKA, which includes Bolu, Düzce, Sakarya, Kocaeli and Yalova provinces, between the years 2010-2017 in the TR42 region will be analyzed by using descriptive analysis methods.

Keywords: Development Agencies, Regional Development, Doğu Marmara Development Agency

Giriş

Dünyada yer alan hemen hemen her ülkede farklı boyutlarda olsa dahi bölgesel dengesizlik problemi görülmektedir. Türkiye’de de Cumhuriyet’in kuruluşundan bugüne bu sorunları azaltmak için bir taraftan araştırmacılar diğer taraftan politika yapıcılar çözüm arayışı içerisinde.

18. yy.da Avrupa’da ortaya çıkan Endüstri Devrimi, dünya üzerinde eşit olmayan kaynakların daha da dengesiz dağılmasına neden olmuş ve belirli bölgeler gelişirken diğer bölgelerin gelişmesine engel olmuştur. 20.yy. en büyük yıkıcı etkisi olan İkinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupa’daki olumsuz etkileri azaltmak amacıyla çeşitli politikalar uygulanmaya başlamıştır. Bu politikalar içerisinde 1950’lerden itibaren en dikkat çekeni Bölgesel Kalkınma Ajansları olmuştur.

Türkiye’nin Avrupa Birliği uyum sürecinde, Avrupa Birliği’ndeki bölgelerarası farklılığı yok etmek ve görece az gelişmiş alanların AB’nin sağladığı fonlardan faydalanmaları sebebiyle, bölgeleme sistemi olan NUTS sistemine geçmiştir. Türkiye’de karşılığı İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) olan NUTS 2002/4720 sayılı Bakanlar Kurulu kararının 22.09.2002 tarih ve 24884 sayılı resmî gazetede yayımlandıktan sonra yürürlüğe girmiştir. Karar sonrasında İBBS-1’de 12 bölge, İBBS-2’de 26 bölge, İBBS-3’te 81 ilin istatistikî bölge birimi tanımlanmıştır. 25 Ocak 2006 tarihli ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun’un yürürlüğe konulmasıyla birlikte bugüne kadar uygulanan ulusal kalkınma anlayışı, yerini yeni bir öngörü olan bölgesel kalkınma anlayışına bırakmıştır. Bu nedenle Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı koordinatörlüğünde İBBS Düzey 2 kapsamına dayandırılarak Kalkınma Ajansları kurulmuştur.

Çalışmada öncelikle kavramsal tanımlara yer verilmiştir. Bunlar, bölge, bölgesel kalkınma gibi kavramlardır. Dünya’da ve Türkiye’de Kalkınma Ajanslarının gelişimi ve Doğu Marmara Kalkınma Ajansı (MARKA) yapısı ve faaliyetlerini incelemek çalışmanın içeriğini oluşturmaktadır.

Bölge kavramı

Dünya genelinde net bir tanıma kavuşturulamayan bölge kavramı halen ülkemizde de netlik kazanmış değildir. Bölge ifadesinden kast edilen bazen devletler topluluğu anlamına gelen kıta iken bazen de birden çok devlet topluluğu ya da devlet ölçeğinden bir alt düzey olabilmektedir. Kendi içerisinde belirli birtakım özellikleri olan kara parçası bölge olarak nitelendirilmesinin yanında, bir ülkenin kendi içerisinde bölümlere ayrılan kısmı için yine bölge nitelendirilmesi yapılabilir (Erkal, 1982, s. 12).

Bölge sınırlarının belirlenmesi hususunda açık ve kapsamlı bir kıstas bulunmamasına rağmen, bu sınıflandırılmanın yapılmasına sebep olan nedenler

doğrultusunda, iktisadi, sosyal, kültürel ve coğrafi özellikler gibi birçok kıstas kullanılmaktadır (Dawskin, 2003, s. 133). Avrupa Birliği için bölge; ekonomik, coğrafi, kültürel, etnik, çevreyle ilgili, kentsel ve yönetsel perspektifte yakın olan alan parçalarının bir araya gelmesi olarak ifade edilmektedir (Keskin, 2010, s. 272).

Bir başka ifadeye göre, ulusal ve yerel seviyeler arasındaki ortak nokta -orta düzeyde bir kategori- olduğu söylenebilmektedir. Her bölgenin kendine ait özellikleri ve etkileşim derecesini o bölgenin, coğrafyası ve doğal kaynakları gibi fiziki özelliklerinin yanında üretim yapısı ve tüketim göstergeleri gibi iktisadi ve sosyal özellikleri de belirlemektedir. Bunlara ek olarak, bölge kavramının tanımlanması ve bölgenin sınırlarının belirlenmesinde bazen sadece siyasi bir tercihte yeterli olabilmektedir (Ortadağ, 2010, s. 272).

Bölgesel kalkınma

İktisadi anlamda kalkınma, bir ülkede üretim ve gelir artışının yanında ekonomik, kültürel, siyasi ve sosyal alanlarda meydana gelen yapısal bir değişim süreci olarak tanımlanabilir. Dolayısıyla bir ülkede oluşan niceliksel artışlarla birlikte olumlu niteliksel değişimlerin tamamı kalkınma kavramının içerisinde yer almaktadır. Kalkınma kavramı çoğunlukla az gelişmiş ülkelerin değişim aşamalarıyla özdeşleşmiştir (Berber, 2004, s. 9).

Ülke kalkınması ile bölge kalkınması arasında çok yakın bir ilişki söz konusudur. Bölgelerin bir araya gelerek ülke topraklarını oluşturduğu düşünüldüğünde, bölgelerde ortaya çıkan kalkınmanın bağlı oldukları ülkeyi doğrudan etkileyeceğini söylemek mümkündür. Dolayısıyla bölgesel kalkınma, ülke içerisindeki bölgelerin diğer bölgeler ve hatta dünya ile etkileşimi sonucu ortaya çıkan, bölge hedeflerini dikkate alan sürdürülebilir kalkınmayı ilke edinmiş, bölgedeki iktisadi aktörlerin harekete geçirilmesiyle bölge refahının artırılmasını hedefleyen faaliyetler olarak ifade edilebilmektedir (İldırar, 2004, s. 16).

NUTS (The Nomenclature of Territorial Units for Statistics) sistemi

Avrupa Birliği’nde 1981 yılında ülkeleri istatistikî bölgelere ayırmak amacıyla NUTS bölgeleri oluşturulması kararı alınmıştır. AB’ye üye olan ülkeler bölgelerini NUTS’ göre sınıflandırmış ve birliğe aday olacak ülkelerle de müzakereler öncesi bu sistemin oluşturulması gerekli kılınmıştır. NUTS sınıflandırmasında 3 kıstas göz önüne alınmaktadır. Bunlardan ilki, üye ülkelerin bölgelerinde sahip oldukları mevcut potansiyel ve coğrafyasının temel alınmasıdır. Diğer bir ölçüt ise daha çok planlamaya yönelik olarak, benzer doğal varlıklara sahip olan alanların bir araya getirilerek bölge oluşturulması fikridir. Son kıstas ise, bölgelerin sahip oldukları nüfusa göre belirlenmesidir. NUTS Düzey 3 bölgelerinde bulunması gereken minimum nüfus miktarı 150 bin olarak belirlenirken, bu sayı Düzey 2 için 800 bin ve Düzey 1 için ise 3 milyon olarak belirlenmiştir (Arıkan, 2004, s. 39)

Türkiye’de NUTS, AB müzakereleri süreciyle başlayan bölge sınıflandırması çalışmaları sonucunda 22.09.2002 tarih ve 24884 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan Bakanlar Kurulu kararına göre İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) sistemini kabul etmiştir. Türkiye’de İBBS sistemiyle Avrupa Birliği ülkelerine benzeyen, coğrafya, istatistikî göstergeler, nüfus, bölgelerin sosyo-ekonomik durumlarının değerlendirildiği 3 aşamadan oluşan bir bölge sistematığı oluşturmuştur.

Bu çerçevede Türkiye’de 12’si D zney 1, 26’sı D zney 2 ve il düzeyinde 81’i D zney 3 olmak üzere İBBS yapılmıştır (Taş, 2006, s. 187).

Bölgesel kalkınma ajansları

BKA’lar hem bölge içerisinde hem de bölgeler arasında ortaya çıkan gelişmişlik farklarının azaltılması amacıyla kurulan yapılardır. Ajansların temel amaçları, yörede yer alan potansiyeli harekete geçirerek bölgesel eşitsizliklerin ortadan kaldırılması, bölgesel kalkınmanın sağlanması ve bölgenin rekabet gücünün geliştirilmesi için merkezi yönetim anlayışının yerele yönelmesidir (Arslan, 2005, s. 276).

Dünya’da BKA’lar

Bölgesel kalkınma ve kalkınma ajansları, bilhassa 2. Dünya Savaşı sonrasında önem kazanan ve yaygınlaşan kavramlar olmuştur. Bugün birçok kaynakta BKA ilk  rneklerinin Avrupa’da 1950 ve 1960’lı yıllarda ortaya çıktığı belirtilse dahi, dünya tarihindeki ilk BKA, 1933 yılında Amerika Birleşik Devletleri (ABD)’ne bağlı Tennessee eyaletinde kurulan Tennessee Valley Authority (TVA)’dir. Dönemin ABD başkanı Franklin Roosevelt isteği doğrultusunda kurulan TVA, kamu ve özel sektör iş birliğini sağlayarak bölgede enerji üretimi, nükleer üretim ve evre temizliğinin arttırılması gibi konularda faaliyetine devam etmektedir (Namal, 2016, s. 8).

Avrupa’da savaşın yıkıcı etkileri ve hızlı bir şekilde gelişen teknoloji, ülkeler ve hatta ülke içerisindeki bölgeler arasında farklılıklara yol açmıştır. Bu sebeplerden dolayı 1950’lerde, Fransa, Belçika, İrlanda ve Avusturya’da, 1960 ve 70’lerde, İtalya, İngiltere, Hollanda ve Almanya’da, 1980’lerde, İspanya, Finlandiya, Danimarka ve Yunanistan’da, 1990’larda ise İsveç, Ukrayna, Portekiz, Polonya, Estonya ve Bulgaristan’da benzer misyonlara sahip olsa da farklı yapı ve uygulamalarda bulunan birçok kalkınma ajansı kurulmuştur (Can ve Ersin, 2007, s. 130).

Türkiye’de BKA’lar

Türkiye’de bölgelerarası gelişmişlik farklarının azaltılması maksadıyla gelişmiş ülkelerde uygulanan bölgesel kalkınma planlarının aksine ulusal kalkınma planları uygulanmıştır. Bu planlar dâhilinde 1968 yılından başlayarak 1999 yılına kadar ‘‘kalkınmada öncelikli y reler’’ uygulaması yürütülmüş fakat istenilen sonuç elde edilememiştir. Türkiye’nin bölgesel kalkınma ve kalkınma ajanslarıyla tanışması, AB müzakereleri çerçevesinde birliğin bölgesel politikalarına uyum sağlama çalışmaları neticesinde 1999 yılında düzenlenen Helsinki Zirvesiyle gerçekleşmiştir (Ma, 2006, s. 4).

5449 Sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun’un 25 Aralık 2006 tarihinde kabul edilmesiyle beraber İBBS D zney 2 bölgelerinde Kalkınma Ajansları kurulması hedeflenmiştir. İlk aşamada 6 Temmuz 2006 tarihli 26220 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 2006/10550 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesine göre iki pilot bölge olan TR62 Çukurova ve TR31 İzmir D zney 2 bölgelerinde Kalkınma ajansları kurulmuştur. İkinci aşamada ise 22 Aralık 2008 tarihli 27062 Resmî Gazetede Yayınlanan 2008/14306 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesine göre TR52 Mevl na, TRA1 Kuzeydoğu Anadolu, TRB2 Doğu Anadolu, TRC1 İpekyolu, TRC2 Karacadağ, TRC3 Dicle, TR10 İstanbul ve TR83 Orta Karadeniz Kalkınma Ajansları kurulmuştur. Son aşamada, 25 Temmuz 2009 tarihli ve

27299 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan 2009/15236 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi göre TR32 Güney Ege, TR21 Trakya, TR22 Güney Marmara, TR41 Bursa, Bilecik, Eskişehir, TR42 Doğu Marmara, TR61 Batı Akdeniz, TR51 Ankara, TR33 Zafer, TR63 Doğu Akdeniz, TR72 Orta Anadolu, TR90 Doğu Karadeniz, TR71 Ahiler, TR81 Batı Karadeniz, TRB1 Fırat, TRA Serhat ve TR82 Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansları kurulmuştur (Karaarslan, 2008, s. 105).

Türkiye’de BKA’ların amaçları

Kalkınma ajansları, merkezi yönetim bürokrasisinden uzaklaşan ve yerelde bölge sorunlarına doğrudan, hızlı ve etkin bir şekilde çözümler bulmayı amaçlayan kuruluşlardır. Ajansların temel amaçları: bölgede girişimciliğin desteklenerek ARGE ve inovasyon çalışmalarının sağlanması, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve kamu iş birliği sağlanarak bölgesel çözümlerin araştırılması, bölge taleplerini karşılayabilecek mal ve hizmet üretiminde gerekli finansal desteklere çözüm aramaktır (Maç, 2006, s. 6).

5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkındaki Kanun’un 1.Maddesine istinaden kalkınma ajanslarının temel amaçları aşağıdaki gibidir:

- Bölgede kaynakların etkin ve yerinde kullanılmasını sağlama,
- Kamu, özel kesim ve STK kuruluşları arasında bir işbirliği sağlamak ve bölgedeki sıkıntılara ortak çözümler bulma,
- Bölgede yer alan mevcut kaynakları harekete geçirerek, ulusal kalkınma planlarıyla uyumlu yerele düşen görevleri yerine getirmek ve gelişmeyi hızlandırmak,
- Bölge içerisinde gelişmişlik farklarını daraltmak,
- Sürdürülebilir bir kalkınma sağlamaktır.

Türkiye’de BKA’ların görevleri

5449 sayılı ‘‘Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun’’ tarafından ajanslara verilen görevler şu şekildedir:

- Bölge plan ve projelerinin yürütüldüğü çalışmalara destek olmak ve bu çerçevede desteklenen çalışma ve projelerin takibini yapmak, incelemek ve neticelerini Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına bildirmek,
- Yerel yönetim planlama faaliyetlerine teknik yardım sağlamak,
- Bölge plan ve programlarına uygun bir şekilde kamu, özel kesim ve sivil toplum örgütleri iş birliğiyle yürütülen projelerin takibini gerçekleştirmek, yörenin kırsal kalkınmayla ilgili dirayetinin geliştirilmesine katkıda bulunmak,
- Bölge vilâyetlerinde girişimcilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının görev yetki alanına giren izin ve ruhsat işlemlerinin yanında diğer idari işlemlerini ilgili mevzuatta yer alan müddet içerisinde neticelendirmek üzere takibini gerçekleştirmek,
- Bölgesel gelişme amaçlarının gerçekleştirilmesi için; kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasındaki ilişki ve ortaklığı geliştirmek,
- Bölgenin mevcut doğal ve ekonomik kaynaklarını belirlemek,
- İktisadi gelişmenin hızlanması ve rekabet gücünün arttırılmasına ilişkin faaliyetler yürütmek,

- Ajansın çalışmaları, projeleri, finansal yapısı ve ajanla ilgili diğer konuların güncel olarak ulaşılabileceği bir internet sitesi oluşturmak.
- Bölgenin sahip olduğu iş ve yatırım olanaklarını, ilgili kurum ve kuruluşlarla beraber ulusal ve uluslararası alanlarda tanıtımını yapmak.

Doğu Marmara Kalkınma Ajansı (MARKA)

Doğu Marmara Kalkınma Ajansı, 25 Ocak 2006 tarih ve 5549 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanununun 3'üncü maddesine dayanılarak Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'nın koordinasyonunda, 25.07.2009 tarihli ve 27299 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan 2009/15236 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur (MARKA, 2012, s. 27).

MARKA sorumluluğu dâhilinde olan Sakarya, Kocaeli, Düzce, Bolu ve Yalova illerindeki kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasındaki birlikteliği sağlayarak bölge kalkınma politikaları hazırlayan, bölge kaynak ve potansiyellerinin etkin bir şekilde kullanılmasıyla bölgenin kalkınmasını hızlandırmak ve rekabetçi yapıya kavuşmasını sağlamak amacıyla faaliyet gösteren tüzel kişiliğe sahip bir kamu kurumudur (MARKA, 2012, s. 28).

Bölge kapsamındaki vilayetlerin Valileri, Büyükşehir Belediye Başkanları, Belediye Başkanları, İl Genel Meclisi Başkanları ve Sanayi ve Ticaret Odası Başkanları ajansın Yönetim Kurulunu oluşturur. Ajansın icra organı olan Genel Sekreterlik, alanında uzman, iyi derecede yabancı dile sahip kamu ve özel sektörün deneyimli personeliyle çalışmalarını sürdürür. Yasal dayanağın oluşturduğu üstünlük ve güçle; kamu, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler arasındaki iş birliğini sağlar (MARKA, 2012, s.28).

Ajansın misyonu, bölgede sürdürülebilir kalkınmayı sağlayabilmek amacıyla sosyal ve ekonomik kaynakların etkin kullanılacağı politikaları saptamak ve tüm paydaşlarla koordineli ve çalışanların katılımını sağlayarak, kalkınma politikaları için hazırlanan plan ve programlar kapsamında nitelikli ve yol gösterici çalışmalarda bulunmaktır (MARKA, 2015, s. 4).

Ajansın vizyonu ise, bölge için gerekli olan sürdürülebilir kalkınmayı küresel standartlara ulaştırmış ve iş mükemmelliği doğrultusunda devamlı kendini yenileyen "MARKA" ajans olmaktadır (MARKA, 2015, s. 4).

2010 yılı desteklenen projeler

Faaliyetlerine Mart 2010 yılında başlayan MARKA, aynı yıl içerisinde ilk mali destek programı olan "KOBİ'lerin Rekabet Gücünün Arttırılması Mali Destek Programı"nı açıklamıştır. Bölgedeki küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin rekabet güçlerinin ve rekabet edebilirlik kapasitesinin arttırılması hedefleriyle programın bütçesi 15.000.000TL olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda program dâhilinde 322 proje başvurusu alınmış ve toplamda 63 projeye 11.700.000TL mali destek sağlanmıştır. Ajansın başka bir müdahale aracı olan "teknik destek" mekanizması ile yöredeki aktörlerin bölgesel kalkınmaya etkide bulunabilecek fakat kurumsal olarak kapasite eksikliğinin sonucunda hazırlık ve uygulama evrelerinde karşılaşılabilecek sıkıntıların çözümleri için teknik destek sağlanması amaçlanmaktadır. 2010 yılında 155 teknik destek başvurusu içerisinde, 81 kâr amacı gütmeyen kurum ve kuruluşu 556.000TL

destek sağlanmıştır. 2010 yılında desteklenen bazı projeler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (MARKA, 2019, s. 94).

Tablo 1. 2010 Yılında Desteklenen Bazı Projeler

Proje Adı	Proje Bilgileri
Netmak Kaldırma Ekipmanları Test Laboratuvarı Kurulumu (mali destek)	Başvuru: Netmak Metal Makine San. Tic. Ltd. Şti. Uygulama yeri Sakarya ili olan projenin toplam bütçesi 419.136TL ve toplam hibe 181.948TL’dir. Proje kapsamında 1000 tona kadar kapasiteye sahip 700 bar basınçlı hidrolik krikoları ve 6 metreye kadar uzunluktaki kaldırma sapanlarını 200 ton yük kapasitesi ile test edebilecek yatar gerilim test cihazlarından oluşan laboratuvar kurulmuştur.
Fay Hattı Ölçümü ve Risk Ölçümü (teknik destek)	Başvuru: Bolu İl Özel İdaresi Uygulama yeri Bolu ili olan proje kapsamında, sağlanan danışmanlık desteği ile yıkıcı depremleri üreten fay hattının geçtiği Bolu ilinin fay haritası çıkartılmıştır. Haritada risk değerlendirmesi yapılmıştır. Bu kapsamda Bolu’da 1 adet mesafe, ivme analizi, 2 adet derin sismik ve yansıma analizi yapılmıştır.
Teknoloji Yenileme Projesi (mali destek)	Başvuru: EMC Elektronik Sanayi İnşaat Ticaret Ltd. Şti. Uygulama yeri Kocaeli ili olan projenin toplam bütçesi 638.162 TL ve toplam hibe tutarı 179.477 TL’dir. Proje kapsamında askeri projeler için üretilen EMC filtre, şalter vb. ürünlerin kalitesini arttırmaya yönelik test teknolojiler yenilenmiş, test laboratuvar altyapısı geliştirilmiştir.
Yalova İli ve İlçelerinde İmalat Sanayi Envanterinin Çıkarılması Projesi (teknik destek)	Başvuru: Yalova Ticaret ve Sanayi Odası Uygulama yeri Yalova ili olan projede, Yalova Ticaret ve Sanayi Odası’nın görev bölgesi içerisinde yer alan imalat sanayi envanteri oluşturulmuştur. Yalova’ya yapılacak yatırımlar için bir yol haritası çıkartılmıştır. Yatırımların etkin kesimlere aktarılmasında ve yatırımcıya yönelik tanıtım çalışmalarında daha doğru yöntem ve stratejiler geliştirilmesinde yararlı bir proje olmuştur.

Kaynak: MARKA Proje Veri Tabanı 2010-2019 verilerinden yararlanılarak tarafımızdan oluşturulmuştur.

2011 yılı desteklenen projeler

2010 yılından edinilen tecrübeler doğrultusunda 2011 yılında, ‘‘KOBİ’lerin Rekabet Gücünün Arttırılması Mali Destek Programı’’ dışında iki yeni mali destek programı tasarlanmıştır. Kâr amacı güden ve gütmeyen kuruluşla için ‘‘ AR-GE ve Yenilikçilik’’ adı altında tasarlanan iki farklı mali destek programı dâhilinde ‘‘ bölge içi yenilikçi ürün, teknik, yöntem ve süreçlerinin geliştirilmesi katma değere dönüştürülmesine yönelik çalışmaları destekleyerek, bölgenin gücüne katkı

sağlanması” hedeflenmektedir. Açılan mali destek programlarına yoğun bir ilgi olmuş ve tüm programlara toplamda 312 başvuru yapılmıştır. “KOBİ’lerin Rekabet Gücünün Arttırılması Mali Destek Programı” dâhilinde 52 proje: “AR-GE ve Yenilikçilik” başlığı altında kâr amacı gütmeyen kuruluşlar kategorisinde 18 ve aynı başlık altında kâr amacı güden 3 proje desteklenmiştir. 73 projeye yaklaşık olarak 13.110.000 TL destek sağlanmıştır. Kalkınma ajansının bir diğer desteği olan “Doğrudan Faaliyet Desteği” uygulamasının maksadı, bölge planının uygulama kapasitesini geliştirmek, bölgesel kalkınmaya destek olmaya yönelik araştırma, planlama ve uygulanabilirlik faaliyetlerine mali destek sağlamak olarak belirlenmiştir. MARKA Doğrudan Faaliyet Desteği modelini ilk olarak 2011 yılında uygulamıştır. Bu kapsamda alınan 128 başvurudan 36 tanesi takriben 1.455.000 TL tutarında destek almaya hak kazanmıştır. 2011 yılı içerisinde Doğu Marmara Bölgesi’nde faaliyette olan 89 kurum ve kuruluşa toplamda takriben 750.000 TL tutarında teknik destek verilmiştir. 2011 yılında desteklenen bazı projeler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (MARKA, 2019, s. 114).

Tablo 2. 2011 Yılında Desteklenen Bazı Projeler

Proje Adı	Proje Bilgileri
Bolu’dan Gelen Lezzet (mali destek)	Başvuru: Deniz Unlu Mamulleri ve Pastacılık Gıda Sanayi Turizm İnş. Tic. Paz. Ltd. Şti. Uygulamayı yeri Bolu ili olan projenin toplam bütçesi 621.078 TL ve toplam hibe tutarı 286.792 TL’dir. Proje kapsamında satın alınan makine donanımları ile tedarikçiden alınan çikolatanın üretimini firma kendi bünyesinde gerçekleştirmeye başlamış ve krokan üretiminde otomasyona geçmiştir. Üretim, ambalajlama ve tedarik zinciri konularında süreç iyileştirmeleri yapılmıştır. BOLÇİ’nin üretim kapasitesi, cirosu ve ihracat tutarları proje sonrası süreçte büyük ölçüde artış göstermiştir. Proje kapsamında %34 kapasite artışı sağlanmış ve ilgili personele teknik eğitim verilmiştir.
Traktör ve Kamyon Üretim ve Montaj Hattı (mali destek)	Başvuru: Isılsan Makine San. ve Tic. Ltd. Şti Uygulama yeri Sakarya ili olan projenin toplam bütçesi 741.620TL ve toplam hibe tutarı 264.958TL’dir. Proje kapsamında traktör ve kamyon grupları komple parçalarının üretileceği yeni bir üretim hattı ve otomatik montaj istasyonu kurulumu gerçekleştirilmiştir. Yeni kurulan sistemlerle firmanın rekabet gücü ve üretim kapasitesi artmıştır. Proje kapsamında teknik konularda 25 adam/saat eğitim yapılmış ve %21 kapasite artışı sağlanmıştır.
Spider Kalıbının Geliştirilmesi (mali destek)	Başvuru: Kolaylı İnşaat Malzemeleri Otomatik San. Tic. ve Paz. Ltd. Şti. Uygulama yeri Kocaeli ili olan projenin toplam bütçesi 310.084 TL’dir ve toplam hibe tutarı 145.832 TL’dir. Proje kapsamında oto aksesuarları sektöründe yurt dışından ithal edilen ürün kalıplarının üretimi firma bünyesinde yapılmaya başlanmıştır.

Sermayecik Köyünde Albion ve San Andreas Çilek Çeşitleriyle Plantasyon Yenileme Projesi (mali destek)	Başvuru: Altınova Kaymakamlığı Uygulama yeri Yalova ili olan projenin toplam bütçesi 74.150 TL’dir ve toplam hibe tutarı 49.198 TL’dir. Proje kapsamında Sermayecik Köyü’nde yetiştirilmekte olan ve artık günümüz Pazar şartlarını karşılamayan, verimliliği az Cabarla çeşidinin yerine daha yüksek verim ve ürün kalitesine sahip Albion ve San Andreas çeşitlerinin bölgeye uyum sağlayıp sağlamayacağı araştırılmış ve araştırma sonucunda uyum sağlayan türlerin bölge halkına tanıtı gerçekleştirildikten sonra üretimi geçilmiştir. Köydeki üretim alanında %50 artış yaşanmış ve 250.000 fide üretilmiştir.
Fotoğrafçılık Eğitimi (teknik destek)	Başvuru: Düzce Konuralp Müzesi Proje kapsamında Düzce ilinin tek müzesi olan Konuralp Müzesi’nin tüm taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının korunması, kayıt altına alınması, tanıtılması ve yayınlanması amacıyla müzede görevli personele fotoğrafçılık eğitimi verilmiştir. Bu sayede Düzce’deki kültürel değerlerin korunması ve tanıtılmasına katkı sağlanmıştır.

Kaynak: MARKA Proje Veri Tabanı 2010-2019 verilerinden yararlanılarak tarafımızdan oluşturulmuştur.

2012 yılı desteklenen projeler

Geçmiş yıllardan elde edilen tecrübeler doğrultusunda mali destek süreçlerinin çevrimiçi bir şekilde faaliyet göstermesini sağlayan Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi’nin (KAYS) tasarım sürecini mümkün kılmak için kalkınma ajansları 2012 yılında mali destek programlarına çıkmamıştır. Mali destek programlarının yokluğunda teknik destek ve doğrudan faaliyet destekleri ile diğer çalışmalara önem verilmiştir. 2012 yılı teknik destek programı dâhilinde 107 başvuru gerçekleşmiş, 48 teknik destek talebine toplamda 455.000 TL destek verilmiştir. 2012 yılının sonlarına doğru işte girişimcilik kurlarının desteklenmesi adına ‘‘ Girişimcilik Potansiyelinin Arttırılması Teknik Destek Programı’’ ilan edilmiş ve bu çerçevede 5 ilde toplam 25.000 TL tutarında 19 girişimcilik eğitimi düzenlenmiştir. Doğrudan faaliyet desteği kapsamında 69 başvuru yapılmış, 22 projeye toplamda 1.000.000 TL üzerinde destek sağlanmıştır. 2012 yılında desteklenen bazı projeler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (MARKA, 2019, s. 156).

Tablo 3. 2012 Yılında Desteklenen Bazı Projeler

Proje Adı	Proje Bilgileri
Kocaeli’nin Sektörel Görünümü (doğrudan faaliyet)	Başvuru: Kocaeli Ticaret Odası Uygulama yeri Kocaeli ili olan projenin toplam bütçesi 52.101 TL’dir ve toplam hibe tutarı 22.583 TL’dir. Proje kapsamında Kocaeli’de faaliyet gösteren ve ilimizin ekonomisi için önemli olan 15 sektör ile ilgili detaylı istatistikî araştırmalar gerçekleştirilmiştir. Sektörlerin istatistikî verilere göre sıralaması oluşturulmuştur.

		Bu sektörlerin ilimize katkıları sektörler arası karşılaştırma yapılarak incelenmiştir. Yapılan araştırmalar, toplantılar ve analizler sonucunda Sektörel Durum Analizi raporu hazırlanmıştır.
İleri Sürüş Teknikleri ile Kazaları Minimuma İndirme (teknik destek)	Başvuru: Sakarya Emniyet Müdürlüğü	Proje kapsamında Sakarya İl Emniyet Müdürlüğü bünyesinde sürekli araçla hizmet veren 282 personele ileri sürüş teknikleri eğitim verilmiştir. Eğitim alan ilgili personelin görev başında kaza risklerini en az seviyeye indirerek olası can ve mal kaybını azaltmaya katkı sağlanmıştır.
Tandem (teknik destek)	Başvuru: Yalova Havacılık ve Spor Kulübü Derneği	Proje kapsamında Yalova ilinde turizm çeşitliliğini arttırmak amacıyla tandem uçuş eğitimi verilmiştir. Yalova Havacılık ve Spor Kulübü bünyesinde bireysel uçuş yapan pilotlara Tandem uçuş eğitim verilererek bölgede yolculu uçuş eğitimleri gerçekleştirilmiştir. Bireysel uçuş pilotlarının yolculu uçuşlarda teknik kapasiteleri güçlendirilmiş ve bu kapsamda yeni pilotların yetişmesine katkıda bulunulmuştur.
Kadına Şiddete Tolerans (teknik destek)	Başvuru: Yığılca Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı	Proje kapsamında Düzce ilinin Yığılca ilçesinde kadına yönelik şiddetin görece daha fazla olduğu tespit edilmiş, mekânlardaki ailelerle ve kadınlara yönelik kadın olmak, toplumsal cinsiyet ve rolleri, şiddet türleri, yasalarda kadın hakları konuları ile ilgili eğitim verilmiştir. Hedef mekân ve grupta kadın hakları konusunda bilinçlendirme faaliyetleri gerçekleştirilmiş ve şiddete maruz kalanların oranının azalması hedeflenmiştir.

Kaynak: MARKA Proje Veri Tabanı 2010-2019 verilerinden yararlanılarak tarafımızdan oluşturulmuştur.

2013 yılı desteklenen projeler

2013 yılı için toplam 16.000.000 TL bütçeye sahip olan Temiz Üretim ve Sosyal Kalkınma Küçük Ölçekli Altyapı mali destek programlarına çıkmıştır. Programın hedefi, “işletmelerin üretim süreçlerinin gözden geçirilerek çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması ve bölgenin ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet gücünün artırılmasına katkı sağlamak” olan Temiz Üretim Mali Destek Programı’na yapılan 79 proje başvurusundan 18’i destek almaya hak kazanmıştır. Program dâhilinde tüm projelere 3.600.000 TL destek verilmiştir. Sosyal Kalkınma Küçük Ölçekli Altyapı Programının amacı ise “tüm sosyal taraflar açısından fırsat eşitliğini temel alan hizmetler geliştirmek” olarak belirlenmiştir. Kâr amacı gütmeyen kuruluşların başvurabildiği programa 94 başvuru yapılmış ve yapılan değerlendirmeler sonucunda 21 projeye 7.000.000 TL üzerinde destek verilmiştir. Program dâhilinde gerçekleştirilen kamu yatırımı miktarı 12.000.000 TL’ye ulaşmıştır. Doğu Marmara Kalkınma Ajansı olarak Gündümlü Proje Desteği mekanizması ilk defa 2013 yılında uygulanmıştır. Ajans, Kocaeli Üniversitesi’nin Troponin ve CK-MB Tanı Kitlerinin Üretilmesi” konulu 1.400.000 TL projesine 1.000.000 TL destek verilmiştir. Proje dâhilinde koroner arter hastalıklarının tanısında kullanılmak üzere yurt dışından ithal edilen “Troponin I ve

CK-MB’’ kitlerinin üretilebilmesi için ihtiyaç duyulan araştırmanın altyapısı oluşturulmuştur. Doğrudan Faaliyet ve Teknik Destek mekanizmaları ile kar amacı gütmeyen kuruluşlarının bölge ihtiyaçları doğrultusunda geliştirdikleri proje ve faaliyetlere destek verilmeye devam edilmiştir. 2013 yılında Doğrudan Faaliyet Desteği ile 20 projeye 1.000.000 TL, Teknik Destek dâhilinde ise kâr amacı gütmeyen kuruluşların 52 eğitim ve danışmanlık faaliyetine toplam 400.000 TL destek verilmiştir. 2013 yılında desteklenen bazı projeler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (MARKA, 2019, s. 170).

Tablo 4. 2013 Yılında Desteklenen Bazı Projeler

Proje Adı	Proje Bilgileri
Eğitime Destek Ol (mali destek)	Başvuru: Düze İl Milli Eğitim Müdürlüğü Uygulama yeri Düzce ili olan projenin toplam bütçesi 421.438 TL ve toplam hibe tutarı 283.387 TL’dir. Proje kapsamında Düzce ilinde özel eğitime gereksinim duyan kaynaştırma öğrencilerine akademik yönde destek oluşturmak, öğrencilerin davranışsal ve sosyal problemlerini önleyerek genel sınıf ortamına başarıyla katılmalarını sağlamak amacıyla 30 özel eğitim destek sınıfının alt yapısı oluşturulmuştur. 220 öğretmene konu ile alakalı özel eğitim verilmiştir.
Sosyal Hizmette İlk Müdahale Birimi (mali destek)	Başvuru: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Yalova İl Müdürlüğü Uygulama yeri Yalova ili olan projenin toplam bütçesi 747.515 TL ve toplam hibe tutarı 507.716 TL’dir. Proje kapsamında kadınlar ve korunmaya muhtaç çocuklar başta olmak üzere engelli, yaşlı ve kimliği belirlenemeyen kişilerin geçici barınma hizmeti alabildiği, 24 saat esasıyla çalışan yatılı sosyal hizmet biriminin teknik ve sosyal altyapısı güçlendirilmiştir.
Sakarya Yaşayarak Öğrenme Merkezinin Kurulması (mali destek)	Başvuru: Sakarya Büyükşehir Belediye Uygulama yeri Sakarya ili olan projenin toplam bütçesi 932.895 TL ve toplam hibe tutarı 664.383 TL’dir. Proje kapsamında spor, sanat ve kültür olanaklarına erişim güçlüğü yaşayan ekonomik, sosyal ve bedensel açıdan dezavantajlı olan gençlerin ve çocukların, sosyal gelişimlerine olumlu etki sağlamak amacıyla ‘‘Yaşayarak Öğrenme Merkezi’’ kurulmuştur.
Dezavantajlı Gruplar Sürekli Eğitim Birimi (mali destek)	Başvuru: Kocaeli Üniversitesi Sürekli Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi Uygulama yeri Kocaeli ili olan projenin toplam bütçesi 611.211 TL ve toplam hibe tutarı 427.430 TL’dir. Proje kapsamında dezavantajlı grupların eğitimi, istihdamı ve toplumla bütünleşmesine olanak sağlamak amacıyla, Kocaeli Üniversitesi bünyesinde dezavantajlı gruplar sürekli eğitim birimi kurulmuştur. Proje ile birlikte aynı zamanda bir sempozyum gerçekleştirilmiştir.

Sürdürülebilir Bir Kentsel Gelişim için Bolu Kent Merkezi Kentsel Tasarım ile Kentsel Yenileme Plan ve Projesi (doğrudan faaliyet desteği)	Başvuru: Bolu Belediye Başkanlığı Uygulama yeri Bolu ili olan projenin toplam bütçesi 75.000 TL ve toplam hibe tutarı 60.028 TL'dir. Proje kapsamında kente ait tarihi ve sosyal mekânların yoğun olarak bulunduğu Bolu Kent Merkezi'ni, Büyük Cami Mahallesi'ni, Belediye Meydanı ve çevresini kuşatan alanın: çevresel, mekânsal, işlevsel ve estetik bütünlüğünün korunması ve çağdaş bir kullanım mekanı haline dönüştürülmesi amacıyla 'Kentsel Tasarım ve Kentsel Yenileme Plan ve Projesi' hazırlanmıştır.
--	--

Kaynak: MARKA Proje Veri Tabanı 2010-2019 verilerinden yararlanılarak tarafımızdan oluşturulmuştur.

2014 yılı desteklenen projeler

Doğu Marmara Kalkınma Ajansı, 2014 yılında Temiz Üretim, Makine İmalat Sektörünün Geliştirilmesi, Turizm, Teknoloji Transferlerine Dayalı Ticarileşme, Bilişim Sektöründe Kapasite Geliştirme, İşletmeler İçin Mentörlük başlıkları altında farklı mali destek programları açıklanmıştır. Programlar dâhilinde 65 projeye yaklaşık olarak 16.000.000 TL sağlanmıştır. Bununla birlikte yaklaşık 10.000.000 TL tutarında ajans hibe desteği verilmiş olan dört adet GÜdümlü Proje Desteği sözleşmesi 2014 yılı içerisinde gerçekleşmiştir. Doğrudan Faaliyet Desteği çerçevesinde 22 projeye yaklaşık olarak 500.000 TL destek verilmiştir. Kâr amacı gütmeye kurumlardan gelen başvurular doğrultusunda yaklaşık 500.000 TL bütçeli 53 eğitim ve danışmanlık faaliyet desteklenmiştir. 2014 yılında desteklenen bazı projeler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. (MARKA, 2019, s. 196).

Tablo 5. 2014 Yılında Desteklenen Bazı Projeler

Proje Adı	Proje Bilgileri
Steril Kabin ve Çeker Ocak Cihazlarının Yerli Kontrol Kartı Tasarımı ve Yazılımı Programı (mali destek)	Başvuru: Güneş Saraç – Parsnav Otomasyon ve Yazılım Uygulama yeri Kocaeli ili olan projenin toplam bütçesi 64.563 TL ve toplam hibe tutarı 31.629 TL'dir. Proje kapsamında elektronik dokunmatik ekranlı modül tasarımı ile steril kabin ve çeker ocakların değerlerini gösterir sistem tasarlanmıştır. Proje kapsamında ayrıca 1 AR-GE personeli istihdam edilmiştir.
Sayısal İçerik Yayınlama Sistemi Geliştirilmesi (mali destek)	Başvuru: Bilgi Birikim Sistemleri Bilgisayar Otomasyon Müh. San. ve Tic. Ltd. Şti. Uygulama yeri Sakarya ili olan projenin toplam bütçesi 282.072 TL ve toplam hibe tutarı 82.065 TL'dir. Proje kapsamında geliştirilen yazılım sayesinde isteyen her kullanıcının görüntüleme birimlerinden oluşturduğu mecrası aracılığı ile hedef kitlesine ulaşabilmesi, onların eğilim veya ihtiyaçlarına göre her türlü dijital içeriğini düşük maliyetlerle anında yayınlatabilmesi sağlanmıştır. Proje

kapsamında sayısal içerik yayımlama sistemi oluşturuldu.

Tarihi Sultan Hamamı’nın Turizme Kazandırılması (mali destek)	Başvuru: Bolu Belediye Spor Kulübü İktisadi İşletmesi
Yalova’nın Tadı, Yalova’nın Tatlısı (mali destek)	Başvuru: Bahittin Battal
Çevreye ve İnsana Duyarlı Üretim Sistemleri ile Daha Yaşanabilir Bir Dünya (mali destek)	Başvuru: Stillay Mobilya Dekorasyon İnş. Taah.Tur.San. ve Tic. A.Ş.

Uygulama yeri Bolu ili olan projenin toplam bütçesi 563.657 TL ve toplam hibe tutarı 177.898 TL’dir. Proje kapsamında Bolu kent merkezinde bulunan, 16. yüzyıla tarihlenen ve aslına uygun olarak Anıtlar Kurulu danışmanlığında restore edilmiş olan Tarihi Sultan Hamamı’nın turizme kazandırılması amacıyla: gününbirlik misafirlerin otantik bir ortamda hizmet almaları sağlanmış ve Turistik Türk Hamamı ünitesi kurularak Bolu’nun turistik ürün yelpazesinin genişlemesine katkı verilmiştir.

Uygulama yeri Yalova ili olan projenin toplam bütçesi 507.111 TL ve toplam hibe tutarı 203.358 TL’dir. Proje ile birlikte marka kültürü oluşturularak, yerele mal olacak bir lezzetle konsept kazandırılmıştır. Bu konsept Yalova’da turizm ile bütünleşecek bir hal almıştır. Yalova Sütüsü aynı zamanda şehrin bilinirliğinin artmasına katkıda bulunmuş, şehre gelen turistlerin alışveriş yapabileceği bir işletme haline gelişmiştir. Üretim tarafından yapılan iyileştirmeler ve makine alımı ile üretim kapasitesi artırılarak, ürünler belirli bir standartta kavuşturulmuştur. Proje kapsamında Yalova ve Bursa’da yeni şubeler açıldı.

Uygulama yeri Düzce ili olan projenin toplam bütçesi 993.910 TL ve toplam hibe tutarı 488.300 TL’dir. Proje öncesi üretim sisteminde ortamdaki tozun ve talaşın çekilememesi ve üretim esnasında ürün üzerine yapışması nedeniyle oluşan hatalı üretim, hurda ve yeniden işlem durumlarının oluşmasına engel olarak hammadde, enerji ve zaman tasarrufu sağlamıştır. Silo üstü toz toplama filtre ünitesi, özel talaş kazanı ve multisiklon teknolojisi sayesinde firmanın hammadde firesinde azalış ile net üretim, kapasite kullanım oranı, ciro ve net satış hasılatında kayda değer bir artış gözlemlenmiştir. Bununla birlikte verilen destek ile kurulan ünite sayesinde çevre kirliliğinin önüne geçilmiş, çalışanların sağlığını tehdit eden unsurlar ortadan kaldırılmış ve enerji tasarrufu sağlanmıştır.

Kaynak: MARKA Proje Veri Tabanı 2010-2019 verilerinden yararlanılarak tarafımızdan oluşturulmuştur.

2015 yılı desteklenen projeler

2015 yılında Bolu Ticaret ve Sanayi Odası’nın 5.159.055 TL bütçeli Bolu Geçici Depolama Tesisi Projesi, MARKA tarafından GÜDÜMLÜ Proje Desteği dâhilinde finanse edilmeye hak kazanmıştır. Bu yıl itibarıyla makine, temiz üretim ve turizm alanlarında toplam bütçesi 21.000.000 TL olan dört mali destek programı duyurulmuştur. Söz konusu programlar dâhilinde 37 projeye takriben 3.500.000 TL destek sağlanmıştır. Doğrudan Faaliyet Desteği dâhilinde sunulan 69 projeden 23’üne takriben 1.400.000 TL tutarında destek sağlanmıştır. Kâr amacı gütmeyen kuruluşlardan gelen 47 teknik destek başvurusu uygun bulunmuş olup söz konusu çalışmaların gerçekleştirilmesi için

toplamda 400.000TL tutarında destek verilmiştir. 2015 yılında desteklenen bazı projeler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (MARKA, 2019, s. 244).

Tablo 6. 2015 Yılında Desteklenen Bazı Projeler

Proje Adı	Proje Bilgileri
Yap, İşlet, Yaşat: Mudurnu Kent Restorasyon Atölyesi ve Ahili Müzesi (mali destek)	Başvuru: Mudurnu Belediyesi Uygulama yeri Bolu ili olan projenin toplam bütçesi 560.950 TL ve toplam hibe tutarı 323.449 TL'dir. Proje kapsamında Mudurnu ilçe merkezi ve çevre yerleşimlerdeki tarihi yapıların onarı ve uygulamalarının gerçekleştirileceği ve bu konuda teknik elemanların yetiştirileceği bir Kent Restorasyon Atölyesi kurulmuştur. Mudurnu Aratası'nda, Kent Atölyesi'nde yetişen teknik elemanların uygulamalı eğitim dâhilinde onaracağı iki örnek dükkân "Yaşayan Ahi Müzesi" olarak düzenlenerek turizme kazandırılmıştır. Müze ile bağlantılı olarak Arasta esnafı için ahilik kültürünün tanıtımı ile ilgili eğitim programı düzenlenmiştir.
Sakarya Kültür Turizm Dijital Rehberlik ve Bilgi Sistemleri (mali destek)	Başvuru: Sakarya Valiliği Uygulama yeri Sakarya ili olan projenin toplam bütçesi 587.135 TL ve toplam hibe tutarı 431.201 TL'dir. Proje kapsamında Sakarya'nın turizm değerlerinin etkin bir şekilde tanıtımının yapılması ile yerli ve yabancı turistlerin tarihi, doğal ve kültürel varlıklar hususunda bilgilendirilmesi amacıyla dijital tanımı rehberi hazırlanmıştır. Dijital rehberin etkin kullanımının sağlanması amacıyla dört turizm danışma ofisi ve beş turizm bilgilendirme noktası kurulmuştur.
Saraylı – Örcün Tarih Koridorunda Doğal Yaşam (mali destek)	Başvuru: Kocaeli Gölcük Başiskele Termal Turizm Merkezi Birliği Uygulama yeri Kocaeli ili olan projenin toplam bütçesi 711.818 TL ve toplam hibe tutarı 511.669 TL'dir. Proje kapsamında Gölcük ilçesine bağlı Saraylı ve Örcün'deki korumaya değer bir sivil mimari örneği olan üç katlı ahşam yapının onarım ve tefrişatı yapılarak yöreye örnek bir konaklama tesisi kazandırılmış olup, Sakarya Meydanı'nda bulunan 750 yıllık anıt ağacın bakımı gerçekleştirilmiştir. Belirlenen yürüyüş ve kültürel gezi alanı parkurları düzenlenmiş ve tabelalandırmaları yapılmıştır.
Otel Düzce Yeni Yüzü ile İnsan Kaynakları ve Hizmet Kalitesini Yükseltiyor (mali destek)	Başvuru: Otel Düzce Uygulama yeri Düzce ili olan projenin toplam bütçesi 5.321.482 TL ve toplam hibe tutarı 140.100 TL'dir. Proje kapsamında Otel Düzce'nin yenilenerek dinlence, kültür, sanat ve spor faaliyetleri çeşitlendirilmiş; insan kaynakları kalitesinin yükseltilmesi amacıyla ISO 9001 Kalite Yönetim Sistem uygulanmaya başlanmıştı ve personele müşteri ilişkileri, satış/pazarlama ve hijyen eğitimleri verilmiştir. Bunlarla birlikte, 10 kişiye 6 eğitim sağlanmış. Yabancı turistlerin geceleme sayısında 150 günlük artış sağlanmıştır.

Kaynak: MARKA Proje Veri Tabanı 2010-2019 verilerinden yararlanılarak tarafımızdan

oluşturulmuştur.

2016 yılı desteklenen projeler

2016 yılında makine imalat sanayi, üretim altyapıları ile kültür ve turizm alanlarının desteklenmesi için toplam bütçesi 27.000.000 TL olan üç mali destek programına çıkmıştır. Programlar dâhilinde toplam ajans desteği 16.000.000 TL olan 34 proje destek hakkı elde etmiş, 31 proje uygulanmıştır. Doğrudan faaliyet Desteği dâhilinde de toplam 18 proje 1.000.000 TL tutarında destek verilmiştir. Teknik Destek dâhilinde 33 kâr amacı gütmeyen kurumun eğitim ve danışmanlık faaliyetlerine yönelik toplam 300.000 TL destek verilmiştir. 2016 yılında desteklenen bazı projeler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (MARKA, 2019, s. 280).

Tablo 7. 2016 Yılında Desteklenen Bazı Projeler

Proje Adı	Proje Bilgileri
İleri Teknoloji Kullanımı ile İthal İkame ve İhraç Potesiyeli Yüksek Otomatik Yönlendirmeli Malzeme Taşıma Aracı Üretimi (mali destek)	Başvuru: Robo Otomasyon Elektrik Mühendislik Enstrüman Makine İnşaat Taahüt Ticaret Limited Şirketi Uygulama yeri Kocaeli ili olan projenin toplam bütçesi 700.731 TL ve toplam hibe tutarı 345.370 TL’dir. Proje kapsamında makine sanayi, savunma sanayi ve metal sanayinde geniş kullanım alanı bulunan, malzeme taşıma makineleri kategorisinde yer alan, merkezi kontrol ünitesi vasıtasıyla denetlenen, herhangi bir operatör gerekmeden hareket edebilen otomatik yönlendirmeli malzeme taşıma aracının ithal ikame ürün olarak üretimi yapılmıştır.
İleri Teknolojili Paletayzırın Üretilmesi ile İthalatın Önlenmesi, İhracatına Başlanması (mali destek)	Başvuru: Optimum Süreç Tasarım ve Uygulamaları Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi Uygulama yeri Sakarya ili olan projenin toplam bütçesi 521.726 TL ve toplam hibe tutarı 239.881 TL’dir. Proje kapsamında paletleme sistemi içerisinde büyük öneme sahip olan katman taşıma prosesinde dışarıdan alınan root kollar yerine firma tarafından tasarlanan yeni robotik sistem kullanılmaya başlanarak maliyetler düşürülmüştür.
Yerli Aktif Radyasyon Sensörlerinin Üretimi, Geliştirilmesi ve Karakterizasyon Test Merkezinin Güçlendirilmesi (mali destek)	Başvuru: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Nükleer Radyasyon Dedektörleri Uygulama ve Araştırma Merkezi Uygulama yeri Bolu ili olan projenin toplam bütçesi 999.510 TL ve toplam hibe tutarı 740.528 TL’dir. Proje kapsamında Türkiye’de ilk defa güçlendirilmiş alt yapısıyla merkez bünyesinde, düşük enerjili X-ışınlarının dedeksiyonunda kullanılacak yeni ve yerli PİN diyot sensörlerinin prototip üretimi ve NürFET sensörlerinin üretim maliyeti düşürme çalışmalarının yapılarak Nükleer Radyasyon Detektörleri Uygulama ve Araştırma Merkezi (NÜRDAM) nin bu alanda çalışmalarını yürüten ilgili kamu ve özel sektör kuruluşları ile işbirliği potansiyelinin artırılması hedeflenmiştir. Hastanelerin radyoterapi üniteleri,

nükleer santraller, uydu sistem üreticileri doğrudan yararlanmıştır.

<p>Akçakoca Kentsel Sit Alanının Turizme Entegrasyonu için Restorasyon Projesi (mali destek)</p>	<p>Başvuru: Akçakoca Köyleri Hizmet Götürme Birliği</p> <p>Uygulama yeri Düzce ili olan projenin toplam bütçesi 908.832 TL ve toplam hibe tutarı 633.274 TL'dir. Proje kapsam Roma, Ceneviz ve Osmanlı dönemlerinin ortak noktası olan "Akçakoca Tarihi Ticaret Merkezi" olarak kabul gören kentsel sit alanındaki yapıları rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleriyle uyumlu olarak kentsel tasarımını yaparak geçmişte Tarihi Ticaret Merkezi olan bölge yeniden faaliyete geçirilmiştir.</p>
<p>Altınova Altın Kuşları ile Ekoturizmde Kanatlansın (mali destek)</p>	<p>Başvuru: Altınova Belediyesi</p> <p>Uygulama yeri Yalova ili olan projenin toplam bütçesi 947.763 TL ve toplam hibe tutarı 671.562 TL'dir. Proje kapsamında Hersek Lagünü'nde eko turizmin canlandırılması, kuş gözlem ve fotoğrafçılık ile çeşitlendirilmesi, doğa koruma bilincinin toplumun her kesiminde artırılmasına yönelik altyapı çalışması yapılması hedeflenmiştir. Proje kapsamında kuş gözlem ve fotoğrafçılığı destinasyonları saptanmıştır.</p>

Kaynak: MARKA Proje Veri Tabanı 2010-2019 verilerinden yararlanılarak tarafımızdan oluşturulmuştur.

2017 yılı desteklenen projeler

2017 yılı Teknik Destek Programı dâhilinde 83 proje başvurusu yapılmıştır. Bu bağlamda, başvuru sahiplerince talep edilen eğitim ve danışmanlık hizmetleri içerisinden 54'ü desteklenmeye uygun görülmüştür. 2017 Teknik Destek Programı dâhilinde düzenlenen eğitimlere Doğu Marmara bölgesi genelinde takriben 2.500 kişi katılmıştır. 2017 yılında desteklenen bazı projeler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (MARKA, 2019, s. 308).

Tablo 8. 2017 Yılında Desteklenen Bazı Projeler

Proje Adı	Proje Bilgileri
112 Acil Çağrı Numarası Tanıtım Filmi (teknik destek)	Başvuru: 112 Acil Çağrı Merkezi Müdürlüğü Proje kapsamında Yalova ili 112 Acil Çağrı Merkezi Müdürlüğü'nün tanıtım ve gereksiz çağrıların azaltılması maksadıyla Müdürlüğün kurumsal yapısını, amacını, hedeflerini ve çalışmalarını bir bütün olarak özgün bir kurgu ile anlatılması amaçlanmıştır. Tanıtım filminin yaygınlaştırılması faaliyetleri ile beraber çağrı merkezine gelen asılsız ve gereksiz çağrıların azaltılmasına katkıda bulunulmuştur.
Orta ve İleri Düzey Satranç Sporcularımız İçin İleri Düzey	Başvuru: Köroğlu Satranç Kulübü Derneği Proje kapsamında Bolu ilinde orta ve ileri düzeyde satranç sporcularına ulusal ve uluslararası turnuvalara katılımlarını sağlamak üzere eğitim verilmiştir. Satranç

Bir Antrenörle 10 sporcularının eğitimde edindikleri teknik bilgile kendilerini geliştirerek Türkiye Günlük Kamp Satranç Liginde ve katılacakları uluslararası turnuvalarda başarılı sonuçlar elde Çalışması (teknik etmelerine katkı sağlanmıştır. destek)

Sosyal Medya Başvuru: Romanlar Federasyonu
Yönetimi ve Web Sitesi Yönetimi Proje kapsamında Kocaeli ilinde sosyal medya yönetimi, sosyal medya Anlatılması mecralarının hedef kitle üzerindeki etkileşimi ve sonuçlarının anlatılması, web site (teknik destek) panel yönetimi, kurumsal web sitelerinin içerik yüklenmesi ve yazı girişlerinin öğretilmesi, dijital pazarlama reklam yönetimi, sosyal medya mecralarının ve internet projelerinin reklam süreçlerinin yönetilmesi konularında bu alanda çalışan federasyon üyelerine eğitim ve danışmanlık verilmiştir. Eğitimlere katılan hedef grubun web sitesi yönetimi ve sosyal medya mecralarının kullanımı konularında profesyonelleşmesinin sağlanmasına katkıda bulunulmuştur.

Alzheimer Hastalarının Başvuru: Sakarya Büyükşehir Belediyesi
Ailelerine Uygulama yeri Sakarya ili olan projede, Alzheimer hastalığının belirtileri, erken Yönelik teşhiste tabı ve uygun tedaviye başlama süreci, hastaların yasal, sosyal ve kişilik Bilinçlendirme hakları ve hastalıktan korunma tedbirleri konusunda hata aileleri ve akınlı eğitim verilmiştir. Alzheimer hastalarının aileleri ve yakınlarının söz konusu hatalık Eğitim (teknik hakkında bilinçlenmesi ve bu hastalığın ilerlemesini önleyici ve yavaşlatıcı destek tedavi yöntemleriyle ilgili farkındalık oluşturulmasına katkı sağlanılmıştır. destek) Bunların getirisi olarak, hasta ve yakınlarının gündelik yaşamlarını idame ettirenken karşılaştıkları aksaklıkları en aza indirerek yaşan kalitelerinin arttırılmasına katkıda bulunulmuştur.

Kaynak: MARKA Proje Veri Tabanı 2010-2019 verilerinden yararlanılarak tarafımızdan oluşturulmuştur.

Sonuç

İlk örneğine 1933 yılında ABD’de rastlanan bölgesel kalkınma ajansları, 1980’lerde dünya genelinde daha da yaygınlaşarak önceleri merkezîyetçi bir anlayışa sahip olan kalkınma yaklaşımını bölgelere özgü kalkınma modeline dönüştürmüştür. Türkiye’deki uygulamaları ise AB müzakereleriyle gündeme gelmiş ve bu çerçevede 5449 sayılı ‘‘Kalkınma Ajansları Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun’’ Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu’nda 25.01.2006 tarihinde kabul edilmiş ve 08.02.2006 tarihinde Resmî Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Kalkınma ajanslarının finansmanı kamu kesimi ve özel kesim birlikteliğiyle oluşturulmaktadır. Finansman büyük oranda genel bütçe vergi gelirleri, belediyeler ve il özel idareleri gibi kamu kesiminden aktarılan paylardan oluşturulsa da özel kesim kanadı olan illerin ticaret ve sanayi odaları gibi özel kesimden de sağlanmaktadır. Bölgesel kalkınmada, ajansların hedeflenen sonuçlara ulaşabilmesi için projelerin finansmanı çok önemli bir yer tutmaktadır. Ajanslara sağlanan finansman, projelerin kaynağını oluşturması sebebiyle bölgenin kalkınmasını doğrudan etkileyecektir.

Kalkınma ajanslarının destekleri mali destek başlığı altında, proje teklif çağrısıyla sağlanan Doğrudan Finansman Desteği, Doğrudan Faaliyet Desteği, GÜdümlü Proje

Desteği ve Dolaylı Finansman Desteği'nden oluşurken mali desteğin dışında kalan Teknik Destek Programı'ndan oluşmaktadır. Dolayısıyla kalkınma ajanslarını sadece mali destek veren kurumlar olarak nitelendirmek yanlış bir çıkarım olacaktır.

Kamu, özel sekt2r, sivil toplum kuruluşları ve 2niversiteler arasında ortaklık sağlamak; ulusal planların temelini oluşturacak şekilde b2lge planları yapmak; yerli ve yabancı yatırımcıları bilgilendirmek; b2lgesel planlarda yer alan 2nceliklere g2re mali destek vermek gibi d2rt ana misyonu bulunan MARKA, 25.07.2006 tarih ve 27299 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 14 Temmuz 2009 tarih ve 2009/15236 karar sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Sakarya, D2zce, Yalova, Bolu ve Kocaeli illerinden oluşan TR42 b2lgesinde kurulmuştur.

MARKA kuruluşundan bug2ne toplamda 483 projeye 100.000.000 TL 2zerinde mali destek sağlamıştır. 2010 ve 2011 yılı desteklenen projelerin etki analizleri neticelerinde 2.640 kişiye ilave istihdam sağlanmış ve b2lge genelinde toplam ihracatta 38.600.000 \$ artış oluşturulmuştur. Mali destek programlarının haricinde b2lgede faaliyetlerini s2rd2ren yaklaşık 500 kurum ve kuruluşun kapasite artışları i2in teknik destek dâhilinde eğitim ve danışmanlık hizmeti sağlanmışır. B2lgeye yatırım yapmak isteyen yatırımcılar i2in internet 2zerinden rehberlik niteliğinde YATBİS ve İNVPROM projeleri uygulanmaya başlanmışır.

Sonu2 olarak, MARKA'yı referans aldığımızda kalkınma ajanslarının merkeziet2i kalkınma planları yerine b2lgeye ait politikalarla b2lge gelişimine etki ettiğini yukarıda bahsettiğimiz faaliyetlere bakarak s2ylememiz m2mk2n olacaktır. Ajansın b2lgede iş birliğini sağlayarak kaynak oluşturması ve mevcut olan kaynakların etkin kullanımına olanak sağlaması kısa d2nemde dahi sonu2larını vermiştir. 2023 s2rd2r2lebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda uzun d2nemde, MARKA ve diğer kalkınma ajansları ulusal kalkınmanın en 2nemli aracı olacaktır.

Kaynaklar

- Arıkan, E. (2004). *B2t2nleşen Avrupa'da Yerel Y2netimler*. İstanbul: T2SİAD Yayınları.
- Arslan, K. (2005). B2lgesel Kalkınma Farklılıklarının Giderilmesinde Etkin Bir Ara2: B2lgesel Planlama ve B2lgesel Kalkınma Ajansları. *İstanbul Ticaret 2niversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 276.
- Berber, M. (2004). *İktisadi B2y2me ve Kalkınma*. Trabzon: Derya Kitabevi.
- Can, E., & Ersin, S. (2007). Kalkınma Ajanslarına Genel Bir Bakış. *T2rk İdare Dergisi* , 130.
- Dawskin, C. J. (2003). Regional Development Theory: Concetual Fondation, Classic Works and Recent Development. *Journal of Planing Literature* 18 , 2.
- Erkal, M. (1982). *101 Soru - 101 Cevap / B2lge A2ısından Az Gelişmişlik*. İstanbul: Boğazi2i Yayınevi.
- Ildırar, M. (2004). *B2lgesel Gelişme ve Kalkınma Stratejileri*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Karaarslan, G. (2008). Avrupa Birliği ve T2rkiye'de B2lgesel Politikalar ve Kalkınma Ajansları. Ankara 2niversitesi Sosyal Bilimler Enstit2s2. Ankara:Yayımlanmamış Y2ksek Lisans Tezi.

- Keskin, H. (2010). Bölgesel Politika Ekseninde Yaşanan Dönüşüm: Türkiye'de Kalkınma Planlarında Bölgesel Politikaların Değişimi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (21), 271-293.
- Maç, N. (2006). *Bölgesel Kalkınma Ajansları ve Türkiye*. Konya: Konya Ticaret Odası Etüd Araştırma Servisi Araştırma Raporu.
- MARKA. (2012). *Stratejik Plan*. Kocaeli: Doğu Marmara Kalkınma Ajansı.
- MARKA. (2015). *Stratejik Plan*. Kocaeli: Doğu Marmara Kalkınma Ajansı.
- MARKA. (2019). *Proje Veri Tabanı 2010-2019*. Kocaeli: Doğu Marmara Kalkınma Ajansı.
- Namal, M. K. (2016). *Türkiye'de Kalkınma Ajanslarının İstihdam Sağlama Açısından Analizi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi) . Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ortadağ, Y. (2010). *Avrupa Birliği Bölgesel Politikası*. (Yayımlanmış Doktora Lisans Tezi). Tekirdağ: Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Taş, B. (2006). AB Uyum Sürecinde Türkiye İçin Yeni Bir Bölge Kavramı: İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS). *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 8, 187-188.